Ik en mijn aarde

Een nieuw inzicht in het milieuvraagstuk

Ik en mijn aarde

Een nieuw inzicht in het milieuvraagstuk

Paulus Rijntjes

Eerste versie: najaar 2015
Tweede en geactualiseerde versie: najaar 2016

Met dank aan degenen die zich hebben ingezet voor de publicatie van dit boek

Voor informatie over ons werk of over andere publicaties:
www.hesychia.net

Schrijver: Paulus Rijntjes
Coverontwerp: Paulus Rijntjes
Foto omslag: NASA
ISBN: 9789402137910
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

Inhoud

Inhoud 5
1 Voorwoord 6
2 De confrontatie 8
3 Ik en de wereld 12
4 Onze drijfveren en verlangens 15
5 De verkenning van onze aarde 20
Verstand en rede 28
6 Tijd en ruimte 31
7 De aarde als woonplaats 38
8 Onze goede voornemens 45
Voorbij de goede voornemens 48
9 De bezinning 54
10 De volgende stap 61
11 De natuur en de Intelligentie 74
12 Het herkennen van de tweesprong 83
13 Een nieuw zicht 92
14 Een andere weg 101
15 Het wereldbeeld 110
16 Mens en aarde 117
17 Tot slot 132

1 Voorwoord

De mensheid is in de ban van de huidige klimaatverandering. Hoewel het klimaat altijd aan veranderingen onderhevig is, lijkt het er meer dan ooit op dat voor het eerste het menselijk handelen de oorzaak ervan is. Wetenschappelijke rapporten zijn hier nagenoeg unaniem over en binnen een wereldwijd platvorm van wetenschappers worden de bevindingen uitgewisseld en bevestigd.

Het zou voor mij persoonlijk niet mogelijk zijn er geen aandacht aan te geven. De reden is dat ik uiterst ingrijpende gevolgen van de klimaatveranderingen voorzie voor grote groepen mensen. Niet alleen dat brengt mij in beweging om te schrijven.

Onze kostbare planeet herbergt zovele prachtige levensvormen die allemaal afhankelijk zijn van hun leefomstandigheden. Daar was een langdurige weg van evolutie voor nodig. Voor het eerst bedreigt de mensheid zelf wereldwijd vele levensvormen en uiteindelijk zichzelf.

Het leefmilieu heeft mij altijd al beziggehouden. In mijn tienerjaren voerde ik in de jaren zestig al binnen diverse milieugroepen actie om aandacht te vragen voor het probleem dat op ons afkwam. We werden in die tijd niet echt geloofd in waar we ons druk over maakten. Het milieubewustzijn moest nog ontwaken en was in de media nog nauwelijks een punt van aandacht.

Na mijn jeugd kwamen de accenten op een ander vlak te liggen. Er volgde een korte periode van werkzaamheden in het onderwijs, maar na een aantal ingrijpende ervaringen en

gebeurtenissen was het mij duidelijk dat ik in het perspectief van een ontwaakte spiritualiteit mijn werkzaamheden zou voortzetten. Zo ontstond er een praktijk voor jong tot oud voor spirituele genezing, werden cursussen en lezingen gehouden en boeken geschreven. De inzichten die in deze fase van mijn leven groeiden, hebben samen met de nimmer geweken betrokkenheid op het milieu geleid tot een concept dat in dit boek beschreven wordt.

Wat is de bijdrage van dit boek? Is het een boek met sombere scenario's waar we liever niet mee geconfronteerd worden? Nee, dat is niet de kern. Is het een schrijven dat vertelt hoe we de problemen technisch kunnen oplossen? Ook dat is niet de essentie. Dergelijke boeken en studies zijn er al genoeg.

Er is een thema dat we weinig benaderen in de problematiek rond het milieu en het klimaat. We vragen onszelf nauwelijks af waarom we toestonden dat we met onze wijze van leven de natuur zo zwaar hebben belast dat we haar uit balans brachten. Welke drijfveren brengen ons zover en waarom hebben we er zo weinig zicht op?

De milieuproblematiek aanpakken kan alleen als we zicht krijgen op het milieu in onszelf. Zo binnen, zo buiten. Om zover te komen, is zicht nodig op hoe onze drijfveren werken waarmee we de aarde in deze kritieke toestand brachten.

We blijken als mensheid niet op een doodlopend spoor te zijn als we bereid zijn om de oorzaak van ons handelen te onderzoeken. We zullen zelfs zien hoe er bij een open zelfontmoeting voor iedereen een prachtige kans aanwezig is in de huidige problematiek. Wanneer we de uitdaging aangaan, kan er een andere houding ontstaan ten opzichte van onszelf en onze omgang met de aarde.

2 De confrontatie

Leest u ze, die berichten over het verdwijnen van de diersoorten op aarde? Hoe reageert u als u leest dat bij de huidige ontwikkelingen binnen enkele decennia tientallen procenten van alle diersoorten verdwenen zullen zijn? Leest u de berichten over de duidelijk meetbare en snelle veranderingen van het klimaat in de wereld? Misschien hebt u, net als ik, nogal eens de neiging om de andere kant uit te kijken.
Wie wil er nou lezen over zo'n acht plastic afvalbergen die in het hart van grote oceaanstromingen zijn ontstaan, over de opwarming van de aarde, de smeltende ijskappen en de toenemende verwoestijning in de wereld? Wie wil er geconfronteerd worden met de blinde kap van de wouden, de erosie door verkeerde landbouw, de overbemesting door de agrarische sector met grootschalige gevolgen voor het leven in binnenwateren en zelfs zeeën, en over het leegvissen van de oceanen? Er zijn nog zoveel meer problemen in deze context te noemen maar alleen al deze voorbeelden zijn confronterend genoeg.

Mogelijk worstelt u met de gedachte dat u niet weet wat u nog meer kunt bijdragen dan u al doet om ons leefmilieu te redden. U heeft al zonnepanelen op het dak geplaatst en probeert het aantal kilometers met de auto te beperken door ritten te combineren. Er zijn al energiezuinige ledlampen aangeschaft, de verwarming staat tegenwoordig lager en er wordt alleen nog milieubewust gekocht.

Dan nog kunnen we ons onmachtig voelen. De problemen zijn immers groot en wereldomvattend. Ik zie de drang om niet geconfronteerd te willen worden met de omvang van

deze vraagstukken in ieder geval bij mijzelf. Maar het ons afwenden ervan is geen oplossing en leidt enkel tot het ondermijnen van de kwaliteit van het leven, ook voor onszelf, onze kinderen en de nog komende generaties. Ontsnappen aan wat er zich afspeelt, blijkt niet mogelijk. We weten dit, maar wat kunnen we doen aan dit wereldomvattende proces? De politiek heeft mondiaal lang geaarzeld met drastische maatregelen terwijl de wetenschappers waarschuwen dat we zo niet langer door kunnen gaan zonder in grote problemen te komen. De klimaatconferentie in 2015 te Parijs heeft voor overeenkomsten gezorgd en in het najaar van 2016 tot toezeggingen van de grote landen Amerika en China geleid. De vraag is of dat genoeg is. Daarmee is het verdrag nog niet in werking getreden omdat er eerst meer landen zullen moeten ondertekenen. Hoe komt het dat het nog een jaar duurde voordat Europa kon beslissen? Is dat niet een uiting van politiek gesteggel over belangen terwijl er een tijdbom tikt? Zijn daarnaast de afspraken krachtig genoeg om de problemen op te lossen? De conferentie heeft daarbij de andere milieuproblematieken nagenoeg onaangeroerd gelaten.

Is er dan geen inzet? Dat kan zeker niet gezegd worden. De afgelopen jaren is er een sterke ontwikkeling gaande in het bewustzijn dat we anders met onze aarde moeten omgaan. Daardoor worden er veel maatregelen genomen. Maar de huidige inzet heeft het grootschalig vrijkomen van CO2 in de atmosfeer niet gestopt. Op allerlei andere milieuterreinen zien we een zelfde tendens. We hoeven maar te denken aan hoe woudkap voortgaat en landbouw en veeteelt nog altijd vervuilend zijn. Andere voorbeelden zijn de verontreiniging bij grondstoffenwinning en de uitstoot van vele stoffen door de industrie. Denk daarbij niet alleen aan de activiteiten in een Westers land. De problemen ontstaan door een wereldwijde wijze van handelen en de wetgeving is op veel

plekken beduidend slechter geregeld waardoor vervuiling niet of niet krachtig wordt aangepakt.

Een nog niet genoemd onderwerp is de winning en het verbruik van de grondstoffen die binnen decennia leidt tot een nijpend gebrek. Bovendien verbruiken we in hoog tempo het water dat we nodig hebben om te leven terwijl door klimaatveranderingen nog eens vele bronnen droog komen te staan. En er zijn meer aandachtspunten.

Al willen we het graag, de technische voortgang heeft geen afdoende oplossing kunnen bieden voor alle problemen. Wanneer we deze conclusie al in de eerste pagina's trekken, kan dat een aanleiding zijn om het boek dat u in handen heeft weg te leggen. Of toch niet? Nee, juist in onze tijd komen we voor de vraag te staan wat er met de aarde gaande is.

We zullen in de loop van dit boek onderzoeken of er een antwoord is en waar we dat kunnen vinden. Al verkennend komen we uit hoe de huidige situatie samenvalt met de ontplooiing van de mensheid en tegelijk dynamische mogelijkheden biedt.

De problematiek waar we mee te maken hebben, werkt als een sterke prikkel om een antwoord te vinden. Eerst zoeken we die op de gebieden van techniek, wetenschap, economie en politiek. Toch zal het antwoord niet primair vanuit deze sectoren gekomen. Er zal meer nodig zijn om structureel en diepgaand tot een aanpak te komen. De huidige voortgaande teruggang in het milieu is te zien als een aansporing om verder te zoeken dan alleen praktische oplossingen.

De confrontatie met de snelle teruggang in het milieu leidt tot een kernvraag: 'Waarom zijn we bereid om onze aarde in deze kritieke toestand te brengen en gooien we niet drastisch het roer om?'

De gedachte dat we daarmee bezig zijn is niet toereikend. De realiteit is dat wanneer we verder gaan op deze weg de

aantasting van het milieu alleen maar erger wordt. Het willen handhaven van de huidige levenswijzen is niet mogelijk. Als wij niet veranderen, zal het milieu onze huidige vorm van leven onmogelijk maken. We ontkomen blijkbaar niet aan een herbezinning over onze invulling van het leven en de omgang met 'onze' planeet.

Hebben we eigenlijk nog de tijd om deze bezinning door te maken en de noodzakelijk veranderingen door te voeren? Wanneer we in om ons heen kijken, zien we hoe alleen al de signalen van een veranderend klimaat herkenbaar zijn. Op zich kan daar de prikkel uit voortkomen tot krachtige veranderingen.

Uit de geschiedenis weten we dat een snelle en drastisch verandering van de samenleving vaker voorkomt. We kennen de revoluties, de geloofsstrijden en de opkomst en de ondergang van naties en koninkrijken, maar nu is voor het eerst het voorbestaan van de mensheid zelf in het geding.
De vernieuwing waar we voor staan is niet langer een proces buiten ons of een verandering waar we ons niet bij betrokken hoeven te voelen. Het gaat nu om onze eigen mogelijkheid om op deze aarde ons leven te leiden. Dat lijkt dramatisch gesteld maar er is tegelijk een grote uitdaging en kans in aanwezig.

De tijd waarin we nu leven, draagt een krachtige potentie tot verandering in zich. Maar elke kans tot ingrijpende vernieuwing roept tegelijk angst op en van daaruit een behoefte tot behoud van het vertrouwde.

De keuze hoe we met onszelf en de aarde omgaan is aan ons, maar waarom zouden we niet tegen het licht van de huidige ontwikkelingen op zoek gaan? Daardoor wordt het mogelijk om perspectieven bloot te leggen die een nieuw inzicht geven in onszelf en in onze relatie met de aarde. Wie het leven lief heeft, zal niet zomaar op een weg willen voortgaan die tot verdere aantasting en ontwrichting leidt van ons klimaat en de natuur.

3 Ik en de wereld

Op een dag werden we geboren. Een mensenkind kwam op aarde. Een indrukwekkend moment dat elke keer weer een wonder is. Een complex zelfstandig organisme werd geboren dat ademt, voeding tot zich neemt en over een complexe stofwisseling beschikt. Het houdt zichzelf fysiek in stand en komt door de jaren heen zelfs tot verdere ontwikkeling. In de loop van de tijd zal dat organisme veel leren over hoe te overleven in de natuurlijke wereld. Daarvoor moet het vaardigheden aanleren en zich op sociaal vlak in een groep kunnen handhaven. Mogelijkerwijze komt het zelfs tot voortplanting en draagt het bij aan een keten van leven.

Een mens is een bijzonder vaardig wezen. Zo vaardig dat hij in staat is om zich bovenaan de voedselketen te plaatsen. De aarde kan door hem veroverd worden en is daarmee als zijn bezit geworden. Door zijn mentale vermogens kunnen vaardigheden worden ontwikkeld die we niet bij andere levensvormen zien.

Sommige diersoorten zijn in staat om eenvoudige gereedschappen te gebruiken, zoals een steen om noten te kraken. Het vernuft van mensen blijkt daar ver aan voorbij te gaan. We maken uit verschillende stoffen nieuwe materialen, zetten complexe bouwwerken neer en ontwikkelen vervoersmiddelen waarmee we ons met hoge snelheid en in groepsverband verplaatsen, zelfs door de lucht en in de ruimte. De huidige digitale revolutie heeft alle lagen van de samenleving bereikt en sectoren als de landbouw en de veeteelt raken er steeds meer mee verweven. Een bijna niet te stoppen lijst van onze vaardigheden is op te noemen. Laten

we eruit concluderen dat we als biologisch fenomeen, ontwikkeld door de evolutie, erg slim zijn.

Het is de vraag of we bij het vrijmaken van al ons kunnen overzien wat de gevolgen ervan zijn. We lijken in onze huidige samenleving onaantastbaar en zelfstandig ten opzichte van de wereld om ons heen. De wereld is immers naar onze wens te vormen.

Zo is het niet altijd geweest. Lange tijd was gedurende de evolutie de ontwikkeling van de vaardigheden een noodzaak om ons te handhaven. Het was de strijd tot overleving als individu en als soort. We moesten voorkomen dat we werden opgegeten, zelf genoeg eten kregen, warmte en welbevinden hadden. De prikkel om ons staande te houden in de natuur is in de beleving te herkennen als een diepe behoefte. Omdat de behoeften onze existentie raken, trachten we ze continu in ons aardse bestaan in te vullen.

We kunnen onszelf de vraag stellen of het deze behoeften zijn die tot de vaardigheden en intellectuele vermogens hebben geleid waar we over beschikken. Is het toeval van de evolutie de enige oorzaak van al ons handelen nu? Is het in de evolutie ingegeven dat we bijvoorbeeld in staat zijn om uit de grondstoffen nieuwe chemische verbindingen te maken? Er is geen ander wezen dat zoiets zo doelgericht en met zoveel mentale kennis kan.

We komen uit de natuur voort, zo stelt de evolutieleer. Daarmee is te verwachten dat de ontwikkelde vaardigheden in het verlengde liggen van de evolutie. Dezelfde vragen zijn te stellen over onze sociale, emotionele, gevoelsmatige en spirituele kwaliteiten. Is de prikkel vanuit de evolutie het enige antwoord op het ontstaan van deze kwaliteiten of kunnen we diepere gronden vinden die hebben geleid tot de mens die we nu zijn? Vragen als deze kunnen ons veel inzicht geven.

De evolutietheorie houdt zich niet met deze vragen bezig. Darwin liet zien hoe er een voortdurende werking is die het leven dwingt zich aan te passen of anders ten onder te gaan. Leven is concurrentie binnen de omstandigheden van dat moment. Klimaatveranderingen zijn als prikkels die diersoorten dwingen tot evolutie of leiden tot uitsterven.

Elke aards leven is qua vorm en intelligentie toegerust op een eigen wijze van handhaven en voortbestaan. Tijdens de gehele evolutie was aanpassen het enige devies dat hielp. Zo kregen bijvoorbeeld vogels de snavel die hoorde bij het soort dier of zaad dat ze tot zich nemen. Elke levensvorm heeft niet alleen een specifiek lichaam maar ook een aanleg dat instandhouding mogelijk maakt. De grote diversiteit in zowel het plantenrijk als in het dierenrijk vertelt over de werking die in de natuur aanwezig is en laat ons de complexiteit ervan zien.

Bij de mens mogen we ons erover verwonderen dat hij over een hoeveelheid aan vaardigheden beschikt die bij hem schijnbaar los laat staan van de rest van al het leven. Als aards organisme hoeven we ons in de mogelijkheden bijna niet te beperken en bouwen een eigen wereld op zoals we denken dat die er uit moet zien. Waar dieren zich moeten aanpassen om te overleven, lijken wij de vrije hand te hebben in het vormen van een wereld naar onze idealen.